

การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม สมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

A Development and Evaluation of the Teaching-Learning Model for Enhancing Cultural Competency of Nursing Students

ศิริพันธ์ุ	ศิริพันธ์ุ	พย.ม.*	Siriphan	Siriphan	M.N.S.*
ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์	ค.ด.**	Tweesak	Chindanurak	Ph.D. **
ศรีนวล	สถิตวิทยานันท์	ศ.ด.***	Seenual	Sadhitwithayan	Ph.D. ***
ประณีต	สงวัฒนา	Ph.D.***	Praneed	Songwanthana	Ph.D. ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม มี 2 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ขั้นตอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาจากเอกสารและสอบถามข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นตอนการประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน โดยประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 จำนวน 48 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งกลุ่มตามเกรดเฉลี่ยและคณะศาสนา ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ดำเนินการทดลองทั้งสองกลุ่ม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม เรื่องการพยาบาลมารดาหลังคลอด แบบประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้หาค่าความเที่ยงของแบบประเมิน ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ทางวัฒนธรรม ด้วยสูตรของ คูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR -20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76 ส่วนแบบประเมินการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมและทักษะทางวัฒนธรรม ได้ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ แนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เน้นความแตกต่างทางวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง สารการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการพยาบาลมารดาหลังคลอดและใช้วิธีการสอนให้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เรียนรู้ประสบการณ์ตรงบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม และประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแลสุขภาพผู้รับบริการให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม

2. การประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม พบว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมทั้งรายด้านและโดยรวมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัย สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกับรายวิชาทางการพยาบาลอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน สมรรถนะทางวัฒนธรรม นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research and development study aimed to develop and evaluate the achievement of cultural – based teaching method which was conducted using 2 main steps. The first step was development of cultural – based teaching model of nursing students through a literature review and participating group discussion. The second step was the achievement of teaching model evaluation. The sample for the evaluation of 48 third year students in the Bachelor's Degree of Nursing Program of the Faculty of Nursing, Princess of Naradhiwas University, In this case, the students were studying in first and second semester of academic year 2011, obtained by stratified random sampling based on the GPA and religion assigned into an experimental and a control group, each of which consisted of 24 nursing students. Both groups learned both the theory and practice in the topic of Postnatal Care. The employed research instruments comprised an instructional package enhancing cultural competency on the topic of Postnatal Care, a self-assessment form on cultural competency. Data were collected by using an evaluation form which was validated by using Kuder Richardson (KR-20) for Cultural Knowledge form (0.76). The coefficient alpha was used for validating the Cultural Awareness and Cultural skill form (0.85). Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and T-test

The results of study

1. the developed of the learning method was composed of main components as follows: the concepts and basic principles focusing on cultural diversity; objectives and expected outcomes; learning contents; instructional process with immersion of cultural contents in postnatal care and using the teaching method to enable the learner to understand oneself,

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
* Assistant Professor, Faculty of Nursing, Princess of Naradhiwas University
** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
** Associate Professor, School of Educational Studies Sukhothai Thammathirat Open University
*** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
*** Associate Professor, School of Nursing Sukhothai Thammathirat Open University
**** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**** Associate Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songha University

understand others and gain direct experience on cultural diversity, and to apply the obtained knowledge in taking care of the client's health in accordance with his/her own culture;

2. the evaluation of teaching model enhancing cultural competency, it was found that Cultural efficiency of experimental group was statistically significant higher than control group at 0.05 levels. Based on the research. It can be applied in teaching nursing students and others to promote cultural competency of the students

Key words: Development of Cultural – Based Teaching Method, The Cultural Competency, Nursing Student

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาพยาบาลมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาบุคลากรพยาบาล เพื่อให้บริการสุขภาพกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่อง และเป็นองค์รวม โดยใช้กระบวนการพยาบาล และความรู้ ความเข้าใจทางศาสนา สังคม วัฒนธรรม ที่มีความหลากหลาย และเป็นพลวัต มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการสอนด้านสุขภาพ มีสมรรถนะในการสื่อสาร และมีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการทำงานกับชุมชน มีจิตใจเน้นการให้บริการ มีคุณธรรม และจริยธรรม เข้าใจวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น เข้าใจสิทธิมนุษยชน เป็นต้น (หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548 คณะพยาบาลศาสตรมหาวิทาลัยนครราชสีมาครินทร์, 2549)

จะเห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี ทั้งนี้เนื่องจาก 3 จังหวัดนี้ เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทยในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศาสนา และ ลักษณะโครงสร้างแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของไทย ฯลฯ เนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยที่ย้ายมา

จากภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เป็นต้น ทำให้การอยู่ร่วมกันต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อให้มีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (อมรา พงศาพิชญ์, 2549) อีกทั้ง ประชาชนในพื้นที่ที่มีการนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 82 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 17 นับถือศาสนาคริสต์และอื่นๆ 1% (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2553) ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของตนเอง เนื่องจากศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีของตนเอง และเชื่อในสังคม ดังนั้นการจะเข้าใจในบุคลิกภาพ และทัศนคติของคนในพื้นที่นี้ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ มิติด้านศาสนา และมิติด้านวัฒนธรรม ชุมชนควบคู่กันไป (ยูซูฟ นิมะและสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ, 2550) สอดคล้องกับการศึกษาของประณีต ส่งวัฒนา, วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร, อุมามพร ปุญญโสพรรณ, นิมาศดุรา แว, และวรวิทย์ บารู (2548) ที่พบว่า กลุ่มพยาบาลและผู้บริหารระดับปฏิบัติการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการพยาบาล ที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคำไว้วางใจด้านวัฒนธรรม มีการดูแลสุขภาพจิต และการบริหารจัดการ รวมทั้งการตัดสินใจที่ดีและชาวบ้าน ในพื้นที่นี้ ต้องการพยาบาลที่พูดจาดี น่ารัก มีมนุษยสัมพันธ์ พร้อมทั้งจะรับฟังช่วยเหลือ ให้การต้อนรับและทักทายผู้ป่วยก่อน มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้ป่วยและญาติและใช้ภาษาที่เหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่ผ่านมา ยังขาดการเชื่อมโยง ประเด็น เนื้อหา

ทางวัฒนธรรมกับเนื้อหาสาระทางการพยาบาล และใช้เนื้อหาตำราจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ เมื่อนักศึกษานำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ให้การดูแลที่ไม่สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรม อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิด และเกิดการปฏิเสธผู้ให้บริการได้ (หทัยชนก บัวเจริญ, 2549)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงความเข้าใจและความแตกต่างทางวัฒนธรรม พบว่า กรอบแนวคิดของ แคมพินฮา – บาโคท (Campinha-Bacote, 1999) เป็นแนวคิดหนึ่ง ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของพยาบาลเพื่อให้เข้าถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้รับบริการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ

1. การตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural awareness)
2. การมีองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural knowledge)
3. การมีทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural skill)
4. ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการต่างวัฒนธรรม (cultural encounter)
5. การมีความปรารถนาที่จะมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม (cultural desire) จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมของแคมพินฮา-บาโคท (Campinha – Bacote) ซึ่งแปลและดัดแปลงโดย ประณีต ส่งวัฒนา, สุดศิริ หิรัญชอุณหะ, หทัยรัตน์ แสงจันทร์, วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร, และศิริพร ชัมภลลิขิต (2552) เหลือเพียง 3 ด้าน คือ 1. ด้านตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม 2. ด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม 3. ด้านการมีทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม เน้นการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลและสื่อต่างๆ มีความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ วิถีชีวิต และพฤติกรรมของผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว จำเป็นต้องบูรณาการกับเนื้อหาในรายวิชา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยสนใจศึกษาในหัวข้อ เรื่องการพยาบาลมารดาหลังคลอด ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์อย่างมากกับความเชื่อทางวัฒนธรรม ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัวและได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งพฤติกรรมการปฏิบัติตนของมารดาหลังคลอด ในบางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาทางด้านงานอนามัยแม่และเด็กตามมาได้ เช่น ปัญหาการตายของมารดาหลังคลอดจากการตกเลือดและติดเชื้อ สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะพฤติกรรมความเชื่อของบุคคลแวดล้อมในครอบครัว และการคลอດกับผดุงครรภ์โบราณ (ศรีภัญญา เภาแก้ว, 2547) อีกทั้งในสถานศึกษาทางการพยาบาล ผู้สอนยังต้องการการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้อยู่ในระดับที่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประณีต ส่งวัฒนา และคณะ, 2552) และมีการศึกษาวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตรโน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาล ในระดับน้อยถึงปานกลาง (ศิริพันธ์ุ ศิริพันธ์ุ, ดาริน โตะกานี, และมุสลิม โตะกานี, 2552) ดังนั้นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่นักศึกษาจะได้ให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้รับบริการมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น

2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ

1.1 ขั้นศึกษาเอกสารและสอบถามข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับการสอบถามข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็น ความหมายของวัฒนธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาล การประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาล รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล แล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ร่วมกับการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการจัดสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลทางการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 3 คน และพยาบาลประจำตึกหลังคลอด 3 คน และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย มารดาหลังคลอดที่นับถือศาสนาพุทธ 3 คน และนับถือศาสนาอิสลาม 3 คน

ผลการศึกษาเอกสารและ แนวคิดทฤษฎี เรื่องสมรรถนะทางวัฒนธรรม ผู้วิจัย พบว่า ทฤษฎีการดูแลสุขภาพทางวัฒนธรรมของ แคมพินฮา - บาโคท (Campinha - Bacote ,1999) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนทางการพยาบาลได้ดี ส่วนผลการสอบถามข้อมูล ผู้เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอแนะว่าในการสอนเนื้อหาควรเน้นปัจจัยทางด้านความเชื่อ วัฒนธรรม และศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของมารดาหลังคลอดและให้นักศึกษาได้เข้าใจวิธีการดูแลสุขภาพของมารดาหลังคลอดตามวิถีชีวิตจริงและไปบูรณาการกับเนื้อหาจากทฤษฎีและตำราต่างๆ และหาแนวทางที่จะทำให้เกิดสมดุลในเรื่อง ความสอดคล้องในการดูแลสุขภาพระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ นั่นคือ ต้องสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ทั้ง 4 บท เพื่อนักศึกษาจะได้เกิดความเชื่อมโยงทางความคิด

นำไปสู่การปฏิบัติได้และควรใช้วิธีการสอนกรณีศึกษาที่มีปัญหาเชิงวัฒนธรรม เชิญผู้รู้ในชุมชนมาบรรยาย และให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริง จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีสมรรถนะทางวัฒนธรรมได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเหล่านี้ไปเป็นพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนใน

ขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

1.2 ขั้นการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยร่างรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาและ กระบวนการในขั้นตอนแรก ไปตรวจสอบความตรงและความถูกต้อง ความสอดคล้องของรูปแบบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.71-1.00 และมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำข้อมูลไปปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำรูปแบบไปศึกษานำร่อง (pilot study) โดยเลือกนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ปีการศึกษา 2553 ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 จำนวน 30 คน จำแนกตามเกรดเฉลี่ยและคะแนนสอบที่กำลังเรียนหัวข้อเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทดลองจริงในปีการศึกษา 2554 ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 มากที่สุด เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องที่พบ ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสำหรับนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบบศึกษาสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 จำนวน 48 คน ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่กำลังเรียน เรื่องการพยาบาลมารดาหลังคลอด ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random

sampling) โดยแบ่งกลุ่มจาก เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) เป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง อ่อนและคะแนนสอบที่ใกล้เคียงกันทั้งสองกลุ่ม ได้กลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน จัดการเรียนการสอน ภาคทฤษฎี เรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด ใช้เวลาเรียนจำนวน 12 ชั่วโมง กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยผู้วิจัยที่สอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติตามหลักสูตรโดยอาจารย์ประจำวิชา

การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานที่ตึกหลังคลอด โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาคการศึกษาที่ 2 โดยแบ่งเป็น นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ผู้วิจัยได้จัดตามกลุ่มเดิมที่จัดในภาคทฤษฎี และแบ่งเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 3 กลุ่มๆ ละ 8 คน ฝึกปฏิบัติงาน กลุ่มละ 1 สัปดาห์

การประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษาประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมก่อนเรียนภาคทฤษฎีและหลังฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษานี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ชุด ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ชุดการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม เรื่องการพยาบาลมารดาหลังคลอด ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน คู่มือผู้สอน คู่มือผู้เรียน และได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน คือ แบบประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของแคมพินฮา-บาโคท (IAPCC-R ของ Campinha -Bacote, 2003) ซึ่งแปลและดัดแปลงโดย ประณีต ส่งวัฒนา และคณะ (2552) และผู้วิจัยเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรมในการพยาบาลมารดาหลังคลอด โดยมีประเมินตนเอง 3 ด้านต่อไปนี้ คือ

1. ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบข้อละ 1 คะแนน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

2. สมรรถนะเฉพาะมี 2 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมและด้านทักษะทางวัฒนธรรม เป็นแบบสอบถามรายข้อโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองตามการรับรู้ มีข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ เป็นมาตราวัด 4 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) เห็นด้วยไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน)

การแปลผล ในการประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรม ใช้คะแนนรวมจากแบบประเมินทั้ง 2 ส่วน มาประกอบกันโดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนน 81 - 100 หมายถึง มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับสูง

คะแนน 61 - 80 หมายถึง มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับปานกลาง

คะแนน 41 - 60 หมายถึง มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับพอใช้

คะแนน 20 - 40 หมายถึง มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับต่ำ

แบบประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรม ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน และได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้านความรู้ทางวัฒนธรรม โดยใช้สูตรของ คูเคอร์ริชาร์ดสัน KR - 20) ได้ค่าเท่ากับ 0.76 ส่วนแบบประเมินการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมและทักษะทางวัฒนธรรม ได้ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.85

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยวิธีสอนตามที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง
1.1 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตในการทำวิจัยและได้ผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยและตำราของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

เพื่อการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์การวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และดำเนินการเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและได้รับการอนุมัติจากฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง และได้นำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุม ภายหลังจากเสร็จสิ้นการทำวิจัย ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อจะได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

1.2 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน ก่อนการเรียนภาคทฤษฎี เรื่องการพยาบาลมารดาหลังคลอด

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน ใช้ชุดการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอนภาคทฤษฎี หัวข้อเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด จำนวน 12 ชั่วโมง และการฝึกภาคปฏิบัติ ที่ตึกหลังคลอด โรงพยาบาลราชิวราษราชนครินทร์ กลุ่มละ 8 คน ต่อสัปดาห์ รวม 3 สัปดาห์

2.2 กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ โดยอาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญทางด้าน การพยาบาลมารดาหลังคลอด เรียนในห้องเรียน ใช้วิธีการสอนแบบ บรรยายและวิเคราะห์กรณีศึกษาและฝึกปฏิบัติงานสถานที่เดียวกัน ระยะเวลาเท่ากัน โดยยึดการจัดการเรียนการสอน ตามที่หลักสูตรกำหนด

3. ระยะหลังการทดลองให้นักศึกษาทุกคนประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติทันที โดยให้มีการประเมินตนเองบนคลินิก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย

ของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบการกระจายของข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ t-test ว่ามีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ ด้วยสถิติ One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test (ปาริชาติ โรจน์พลากร-ภูษ และ ยุวดี ฤๅชา, 2553) ผลปรากฏว่า ข้อมูลมีการแจกแจงปกติจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดย ทหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบ ค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล มีองค์ประกอบด้านเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ด้านเนื้อหาทฤษฎี เกี่ยวกับการพยาบาลมารดาหลังคลอด ผู้วิจัยได้สอดแทรกความรู้และสร้างความรู้ตระหนักทางวัฒนธรรม ได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาทฤษฎีเป็น 4 บท จากเดิมในหลักสูตร มี 2 บท แต่ระยะเวลาในการสอนเท่าเดิม ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด

3. กระบวนการพยาบาลมารดาหลังคลอด

4. หลักการพยาบาลมารดาหลังคลอด ผู้วิจัยได้มีการบูรณาการเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับความเชื่อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีการทางศาสนาของมารดาหลังคลอด เข้าไปทั้ง 4 บทและนำมาจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยมีแนวคิดหลัก 3 ด้าน คือ

1. มีความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลและสื่อต่างๆ

2. เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงบนความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้วิถีชุมชน วิเคราะห์กรณีศึกษา

3. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ

มารดาหลังคลอดให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด

วิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีสมรรถนะทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสอนต่างๆ ในการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

1. วิธีการสอนภาคทฤษฎี มีการจัดการเรียนการสอนตามหัวข้อต่างๆดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด ผู้วิจัยได้จัดรูปแบบกิจกรรมการสอน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยมอบหมายให้นักศึกษา ทุกคนไปสำรวจตนเอง สำรวจครอบครัวของตนเองถึง เรื่องความเชื่อ พฤติกรรม นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีการทางศาสนา ในการดูแลตนเองหลังคลอดและการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคม ของมารดาหลังคลอดคนละ 1 ราย มาเข้ากระบวนการกลุ่มๆ ละ 8 คน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลังจากนั้นให้มีการนำเสนอหน้าชั้นเรียนและผู้สอนสรุปประเด็นสำคัญเพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นของผู้เรียนในประเด็นความเชื่อ พฤติกรรม นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีการทางศาสนา ของมารดาหลังคลอด

1.2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด การจัดการเรียนการสอนโดยเชิญ ผดุงครรภ์โบราณ และบุคลากรทางด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานในชุมชน มาให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนี้และบอกเล่าถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด ที่ควรตระหนักถึง ส่วน ผดุงครรภ์โบราณได้มาสาธิตวิธีการดูแลมารดาหลังคลอด เช่น การนวดเต้านม การนวดตัว การอาบน้ำสมุนไพร การให้คำแนะนำการปฏิบัติตนหลังคลอด การดูแลทางด้านจิตใจมารดาหลังคลอดในชุมชน และการทำพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

1.3. กระบวนการพยาบาลมารดาหลังคลอด และ หลักการพยาบาลมารดาหลังคลอด และกรณีศึกษามารดาหลังคลอด จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย

มอบหมาย ให้นักศึกษารายบุคคล ไปศึกษา กรณีศึกษามารดาหลังคลอดที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมคนละ 1 ราย แล้วมาเข้ากลุ่มๆ ละ 8 คน ร่วมกันวิเคราะห์ ในประเด็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของความเจ็บป่วยของมารดาหลังคลอด และการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันและรักษา การวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาล และการวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ให้ตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้สอนสรุปประเด็นสำคัญชี้ให้เห็นถึงการใช้กระบวนการพยาบาลในมารดาหลังคลอดที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. วิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ มอบหมายให้ นักศึกษาวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม คนละ 2 ราย pre และ post conference นำเสนอผลการให้การพยาบาลมารดาหลังคลอดในเชิงวัฒนธรรม และประเด็นปัญหาที่พบในเรื่อง ความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม มีการสอนในคลินิก โดยใช้เทคนิคการสอนข้างเตียง สาธิตและสาธิตย้อนกลับ ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่อง วิธีการประเมินสภาพมารดาหลังคลอดที่คำนึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม เรื่องวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด และ

3. เทคนิควิธีการสื่อสารต่างวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมอบหมายนักศึกษา ให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด และมีการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลมารดาหลังคลอดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในการดูแลสุขภาพและมีการสะท้อนคิดจากการฝึกปฏิบัติงาน

2. การประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน ในการเปรียบเทียบค่าคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านความรู้ การตระหนักรู้และทักษะทางวัฒนธรรม ระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม ด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม และด้านทักษะทางวัฒนธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง ในแต่ละด้านและโดยรวม (n=24) พบว่า

หลังการทดลอง นักศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 85.95, S.D. \bar{X} = 2.46$) และคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 และมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม ด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม และด้านทักษะทางวัฒนธรรม ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ในแต่ละด้านและโดยรวม (n=24)

สมรรถนะทางวัฒนธรรม	คะแนนจริง	นักศึกษากลุ่มทดลอง (n=24)								t
		ก่อนการทดลอง				หลังการทดลอง				
		Range	$\bar{X}$	S.D.	Range	$\bar{X}$	S.D.			
ด้านความรู้	0-20	6-14	9.46	2.21	10-16	12.21	1.47	6.38	0.000*	
ด้านการตระหนักรู้	8-32	8-32	21-27	24.37	1.88	28-31	29.29	0.95	11.80	0.000*
ด้านทักษะ	12-48	12-48	31-45	37.75	4.04	41-47	44.45	1.74	8.64	0.000*
โดยรวม	20-100	20-100	65-84	71.58	4.98	82-91	85.95	2.46	17.52	0.000*

*p < .05 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม ด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม และด้านทักษะทางวัฒนธรรม ของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ในแต่ละด้านและโดยรวม (n = 24)

พบว่า หลังการทดลอง นักศึกษามีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 72.75, S.D. \bar{X} = 4.71$) และ คะแนนเฉลี่ยในด้านการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม และด้านทักษะทางวัฒนธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความรู้ ด้านการตระหนักรู้ และด้านทักษะทางวัฒนธรรม ของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง รายด้านและโดยรวม (n=24)

สมรรถนะทางวัฒนธรรม	คะแนนจริง	นักศึกษากลุ่มทดลอง (n=24)						t	p
		ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง				
		Range	$\bar{X}$	S.D.	Range	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความรู้	0-20	6-13	8.92	2.30	6-13	9.33	2.22	0.72	0.480
ด้านการตระหนักรู้	8-32	17-28	23.62	2.32	19-28	24.70	2.24	2.47	0.021*
ด้านทักษะ	12-48	29-41	36.54	2.60	33-46	38.70	3.52	2.98	0.007*
โดยรวม	20-100	52-81	69.08	5.43	64-81	72.75	4.71	3.79	0.001*

*p < 0.05 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้านความรู้

ด้านการตระหนักรู้ และด้านทักษะทางวัฒนธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง ในแต่ละด้านและโดยรวม พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดัง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรม แต่ละด้านและโดยรวม ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

สมรรถนะทางวัฒนธรรม	กลุ่มทดลอง n = 24		กลุ่มควบคุม n = 24		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความรู้	12.21	1.47	9.33	2.22	5.29	0.021*
ด้านการตระหนักรู้	29.29	0.95	24.70	2.24	9.24	0.017*
ด้านทักษะ	44.45	1.74	38.70	3.52	7.17	0.004*
โดยรวม	85.95	2.46	72.75	4.71	12.18	0.009*
ด้านความรู้	12.21	1.47	9.33	2.22	5.29	0.021*
ด้านการตระหนักรู้	29.29	0.95	24.70	2.24	9.24	0.017*
ด้านทักษะ	44.45	1.74	38.70	3.52	7.17	0.004*
โดยรวม	85.95	2.46	72.75	4.71	12.18	0.009*

แสดงใน ตารางที่ 3

*p < 0.05 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

การที่นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับสูง สามารถอภิปรายได้ว่า

การจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยวิธีการสอนที่หลากหลายให้กับนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ทั้งภาคทฤษฎี และเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ เรื่อง การพยาบาลมารดาหลัง

คลอด ได้ใช้วิธีการสอนให้นักศึกษามีการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมโดยให้เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น คือการให้นักศึกษาไปสัมภาษณ์ มารดาหลังคลอด ที่บ้านหรือในหมู่บ้าน แล้วนำมา พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ทำให้นักศึกษาเปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่นที่ต่างไปจากตน ดังการสะท้อนคิดของนักศึกษาในกิจกรรมนี้ว่า “จากการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับเพื่อนทำให้ทราบว่า แต่ละสถานที่ถึงจะนับถือศาสนาเดียวกันก็มีความแตกต่างกันบ้าง ทางด้านความเชื่อและการดูแลตนเองและจะเห็นได้ว่าศาสนาอิสลามกับศาสนาพุทธจะมีพิธีกรรมแตกต่างกันแต่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือแม่อยู่รอดลูก

ปลอดภัยและทำให้รู้ถึงว่าการที่เราจะให้การพยาบาลมารดาหลังคลอด เราควรที่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเชื่อ พฤติกรรม นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาด้วย” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โฮ (Hoey, 2000) ที่ได้ศึกษาวิธีการสอนเพื่อเพิ่ม ความตระหนักและความไวทางวัฒนธรรมให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยออกแบบวิธีสอนให้นักศึกษาพยาบาล จำนวน 22 คน และอีก 2 คน ที่มาจากชนกลุ่มน้อย ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสัมภาษณ์ พยาบาลที่มาจากชนชาติอื่น และเขียนรายละเอียดในการมีปฏิสัมพันธ์กัน แล้วนำมาเสนอเพื่อการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ในประเด็น ความคิดเห็นของคนต่างเชื้อชาติ ต่างสีผิว และเป็นชนกลุ่มน้อย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการสอน พบว่า นักศึกษา รู้สึกประหลาดใจ รู้สึกผิด รู้สึกน่าสนใจ และเข้าใจถึงความรู้สึกของชนกลุ่มน้อยหรือชนชั้นสอง คนละสีผิว ที่ถูกเหยียดผิว ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจคนต่างผิว ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งในสังคมอเมริกา ขณะเดียวกัน นักศึกษาก็ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองว่า มีส่วนสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ และมีการศึกษาวิจัยการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิตปริญญาโท จำนวน 21 คนของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการบรรยายเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม กิจกรรมเล่าเรื่องวัยเด็กและการคิดวิเคราะห์ กิจกรรมผู้นำสิบทิศ ผลการวิจัยหลังการทดลองพบว่าคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมสูงขึ้น (ยุวดี รอดจากภัย และนิภา มหารัชพงศ์, 2553)

นอกจากวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว การสอนโดย เชิญพยาบาลวิชาชีพในชุมชนมาบรรยาย เรื่องปัจจัยที่มีต่อการดูแลสุขภาพของมารดาหลังคลอด และ เชิญ ผดุงครรภ์โบราณมาบอกเล่าประสบการณ์และสาธิต การดูแลมารดาหลังคลอดในชุมชน จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองได้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม เรียนรู้วิถีชีวิตของมารดาหลังคลอดในชุมชนผ่านทางผู้รู้ ได้เห็นบทบาทของผดุงครรภ์โบราณ ผู้ที่มีความสำคัญทางด้านจิตใจของมารดาหลัง

คลอดในชุมชน เห็นวิธีการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีวัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เข้าใจถึงเหตุผล ในการดูแลผู้รับบริการ ซึ่งในบางครั้งรู้สึกขัดแย้งในใจเพราะขัดกับการรักษาแบบแผนปัจจุบันแต่ยอมรับกับความคิดที่แตกต่างได้ และคิดหาหนทางที่จะให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด ซึ่งเทคนิควิธีการสอนแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของประณีต ส่งวัฒนา, สุดศิริ หิรัญชุนทะ, หทัยรัตน์ แสงจันทร์, วงจันทร์ เพชรพิเชษฐเชียร, และศิริพร ชัมภลิจิต (2552) ที่ว่า กระบวนการและกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อาจใช้กิจกรรมการบรรยายของผู้เชี่ยวชาญที่มีภูมิหลังที่ต่างกัน ให้ความรู้ด้านการมองวัฒนธรรมที่ครอบคลุมประเด็นทางด้านวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพความเป็นเมืองและชนบท และในกิจกรรมนี้นักศึกษาได้สะท้อนคิดว่า “เป็นกิจกรรมที่ดีมากเพราะทำให้นักศึกษาทุกคนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้มาให้ความรู้ และการที่โต๊ะบีแดด (ผดุงครรภ์โบราณ) ทำให้ดูเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ ที่ถือว่าเด็กสมัยนี้อาจจะไม่เคยรู้หรือสัมผัสมาก่อน ซึ่งในครั้งนี่ทำให้ตัวดิฉันมีความเข้าใจถึงพิธีกรรมหรือความเชื่อต่างๆ มากขึ้น และยังทำให้ทราบถึงบทบาท ผดุงครรภ์โบราณกับผดุงครรภ์แผนปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการเรียนของตนเองอีกด้วย” นอกจากนี้ นักศึกษาบางรายให้ข้อมูลว่า “ผดุงครรภ์โบราณทำให้มารดาเกิดความสบายใจ เป็นการช่วยประคับประคองด้านจิตใจ และเป็นบุคคลที่สำคัญและอยู่ใกล้ชิดกับมารดามากที่สุดและได้รับการยอมรับนับถือ ซึ่งใน ส่วนการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งที่พยาบาลในสมัยนี้ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าที่ควร”

ส่วนการสอนโดยใช้กรณีศึกษามารดาหลังคลอดที่มีประเด็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษา ได้ฝึกคิด วิธีการประเมินสภาพมารดาหลังคลอดที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ฝึกการกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่เป็นประเด็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม และวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่มีความแตกต่าง

ทางวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมนักศึกษาได้พัฒนา การตระหนักรู้ ความรู้และทักษะทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี (2550) ที่ว่า ข้อดีของการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา มีมุมมองที่กว้างขึ้น เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูงและ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และ ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกันและสอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ของโพลเวล (Powell, 1994) ที่ใช้การสอนแบบกรณีศึกษา โดยเข้าไปสังเกตในชั้นเรียนพบว่า ตลอดภาคการศึกษา ในเรื่องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การฟัง การอภิปราย การตั้งคำถาม คำตอบผลการศึกษาพบว่า ทำให้นักศึกษาได้ฝึกแก้ปัญหา สะท้อนความคิดซึ่งกันและกัน ในการอภิปรายร่วมกัน

สำหรับการสอนในภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานบนเตียงหลังคลอด ได้ฝึกทักษะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม การประเมินสภาพทางวัฒนธรรมมารดาหลังคลอด และวางแผนการพยาบาล มารดาหลังคลอดที่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยให้ประชุมปรึกษาทางการพยาบาล ก่อนและหลังปฏิบัติงานประจำวัน (pre-post conference) ทั้งนี้ ผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันสะท้อนคิดการเรียนรู้ จากการปฏิบัติการพยาบาลมารดาหลังคลอด เน้นประเด็นทางด้านวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับการศึกษา ประณีต ส่งวัฒนาและคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมสาขาวิชาชีพพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใน นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาพยาบาลผู้ป่วย ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จำนวน 17 คน โดยมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยมีสมรรถนะด้านความรู้

ความตระหนัก ความปรารถนาในการมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีการเปิดใจมอง สะท้อนความรู้สึก การแสดงออกถึงความเข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม มากขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่าง ยังมีทักษะทางวัฒนธรรมในเรื่องการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ที่มีความไวทางวัฒนธรรม ในการเข้าถึงผู้ใช้บริการรวมถึงการตรวจร่างกายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมนำไปสู่การสร้างความร่วมมือกับผู้ป่วยเพื่อให้เกิดการดูแลแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้ป่วย มีความตระหนักเพิ่มขึ้นทั้งในด้านทัศนคติต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ป่วยต่างวัฒนธรรมในเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารกับผู้ที่ต่างวัฒนธรรมอย่างไม่รังเกียจ

มีข้อน่าสังเกตว่า ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน สมรรถนะทางวัฒนธรรมของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จากข้อมูลทั่วไป พบว่านักศึกษากลุ่มควบคุมเคยมีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วยต่างวัฒนธรรม และทุกคนมีเพื่อนต่างศาสนา ต่างเชื้อชาติ ต่างความเชื่อ ต่างภูมิภาค ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเกิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมและจากการจัดการเรียนการสอนมีการใช้วิธีการกรณีศึกษาและประเมินสภาพผู้รับบริการโดยใช้ แบบแผนสุขภาพของกอร์ดอน (Gordon) (ปราณี พงศ์ไพบูลย์, 2545) ซึ่งมีแบบแผนสุขภาพที่ 11 เรื่องคุณค่าและความเชื่อ ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอยู่บ้าง ทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการประเมินสภาพมารดาหลังคลอด เรื่องคุณค่าและสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ความเชื่อทางด้านสุขภาพ อีกทั้งนักศึกษาได้มีการดูแลสุขภาพผู้รับบริการมารดาหลังคลอด ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและมีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมได้ เพียงแต่ระดับสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษากลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง

อยู่ในระดับปานกลางขณะที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีระดับ
สมรรถนะทางวัฒนธรรมหลังการทดลองอยู่ในระดับสูง
สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่
พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ แนวคิดและหลัก
การพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง สารการเรียน
การสอน กระบวนการเรียนการสอนที่สอดแทรก
เนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการดูแลมารดาหลังคลอด
และมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย รูปแบบดังกล่าวนี้
ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาสมรรถนะทาง
วัฒนธรรมทั้งด้านความรู้ ด้านการตระหนักรู้และด้าน
ทักษะทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ในการ
การเรียนการสอนกับรายวิชาทางการพยาบาลอื่นๆ เพื่อ
ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่อไปได้
แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อาจมีข้อจำกัดด้าน
เวลาในการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมี
ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารสถาบันการ
ศึกษาพยาบาล ควรมีนโยบายผลักดันให้มีการนำรูปแบบ
การเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมไป
ใช้ในการสอน เพื่อส่งเสริมนักศึกษาให้มี การตระหนักรู้
ความรู้และทักษะทางวัฒนธรรม โดยพัฒนาอาจารย์
ผู้สอน ให้มี ความรู้เรื่องสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อ

กระตุ้นให้เกิดการยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรม
สำหรับการพยาบาล เห็นประโยชน์และนำไปใช้ในการ
จัดการเรียนการสอนและ สนับสนุน งบประมาณ อุปกรณ์
สื่อการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ในการจัดการเรียนการสอนควรเตรียม
อาจารย์ผู้สอนและ อาจารย์ที่เลี้ยง เพื่อให้เห็นความสำคัญ
ของวัฒนธรรมกับการพยาบาล และ สร้างความเข้าใจ
เกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การ
ชี้ให้เห็นประเด็นวิชาชีพพยาบาลที่จะต้องดูแลสุขภาพ
ของประชาชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งใน
แง่ของความแตกต่างของศาสนา ภูมิประเทศ เผ่าพันธุ์
จะทำให้ทุกคนให้ความร่วมมือพัฒนาสมรรถนะทาง
วัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล และให้ความรู้เรื่องรูป
แบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม
ทางการศึกษาพยาบาลและการนำรูปแบบไปใช้

2.2 ในการเตรียมเนื้อหาวิชาทางการพยาบาล
ที่จะสอน ควรบูรณาการวัฒนธรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชา
และบูรณาการวิธีการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามี
สมรรถนะทางวัฒนธรรมและไม่เกิดความซ้ำซ้อนของ
เนื้อหาวิชา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่
ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมไปใช้ตลอดหลักสูตร
พยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยวิธีการบูรณาการระหว่าง
รายวิชาทั้งหลักสูตร และศึกษาวิจัยเชิงประเมินผล
ถึงการนำรูปแบบไปใช้โดยการวัดความคงอยู่ของ
พฤติกรรม/ความ สามารถทุกด้านที่เป็นสมรรถนะทาง
วัฒนธรรมของบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. (2549). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548*. นราธิวาส.

ทีศนา เขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 9* กรุงเทพฯ จามจุรีโปรดักท์: 310-311.

ประณีต ส่งวัฒนา, วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร, อุมภาพร ปุณฺณโสพรรณ, นิรมิตศุรา แว, และวรวิทย์ บารู. (2548). *ทิศทางการพัฒนาแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการพยาบาลที่เป็นไปได้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้* รายงานวิจัย.

ประณีต ส่งวัฒนาและคณะ. (2551). *Development a Nursing Curriculum for Improvement of cultural skills and competence for nursing students in Thailand*. ในการประชุมโครงการ The Development of cultural skills and for health personal วันที่ 13-16 พฤษภาคม 2551 โรงแรมปรีณพาลีส กรุงเทพมหานคร.

ประณีต ส่งวัฒนา, สุดศิริ หิรัญชุนหะ, หทัยรัตน์ แสงจันทร์, วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร, และศิริพร ชัมภลลิขิต. (2552). *รายงานการศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.

ปราณี พงศ์ปัญญา. (2545). *การพยาบาลระยะหลังคลอด กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ*.

ปาริชาติ โรจน์พลากร-ภูษ, และยุวดี ฤๅชา. (2553). *สถิติสำหรับงานวิจัยทางการพยาบาลและการใช้โปรแกรม SPSS for Windows*. ปรับปรุงครั้งที่1 กรุงเทพฯ บริษัท จุดทอง จำกัด.

ยุวดี รอดจากภัย, และนิภา มหารัชชพงศ์. (2553). *ผลการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิตปริญญาโท คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 40,2 (พฤษภาคม - สิงหาคม): 175*.

ยูซุฟ นิมา, และสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. (2550). *การแพทย์และการดูแลผู้ป่วยที่สอดคล้องกับวิถีอิสลาม*. สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศรีภิญญา เงามแก้ว. (2547). *การตายของมารดาที่คลอดในจังหวัดนราธิวาส*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการอนามัยแม่และเด็ก ใน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง. ยะลา: ยะลาการพิมพ์.

ศิริพันธ์ุ ศิริพันธ์ุ, คาริน โต๊ะกานี, และมุสลิม โต๊ะกานี. (2552). *สมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการ พยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 1*, (มกราคม-เมษายน): 42.

สำนักสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส. (2553). *รายงานประจำปี*. นราธิวาส.

หทัยชนก บัวเจริญ. (2549). *การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระบบบริการพยาบาลของสังคมไทย วารสารสมาคมพยาบาล ฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 24,2 (พฤษภาคม- สิงหาคม): 17-23.

- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาคม)*. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- Campinha-Bacote, J. (1999). *A Model and Instrument for Addressing Cultural Competence in Health Care Journal of Nursing Education* 38(5): 203- 207.
- Campinha –Bacote. (2003). The process of cultural competence in the delivery of health care services; A culturally competent model of care (4th ed.) Transcultural. C. A. R. E. publisher:
- Hoey, R. J. (2000). Increasing Students Cultural sensitivity: A Step Toward Greater Diversity. *Nurse Educator Forum* 25(3): 131-135.
- Powell, J. L. (1994). *Case Method in Higher Education; A case study Dissertation Abstracts International* 55 (March).